

Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Retsudvalget
L 202 - Bilag 17
Offentligt

9. maj 2007

Til Retsudvalget

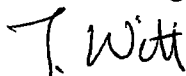
Vedlagt fremsendes en indsigelse i forhold til forslag til Lov om hold af heste. (L.202.).

Teksten er blevet til med udgangspunkt i et langt liv med heste, og er styret af min indignation over en fuldstændig overdreven opskrining af pladskravene til de stalde, hvor hestene skal opholde sig.

Jeg er overbevist om, at loven i sin nuværende form vil være en økonomisk og trivselsmæssig trussel mod tusindvis af familier, der har valgt at have et liv med børn og heste i centrum. Hvis der skal være 2,60 m til loftet i enhver stald, og der skal være 30m³ rum pr. hest i enhver stald - uanset hestenes størrelse - vil mange tusinde loydlige borgere være nødt til at opgive at holde heste, til skade for deres familieliv. Tro mig – mine egne børn er blevet ordentlige mennesker med stor ansvarsfølelse, ikke mindst i kraft af et liv, hvor ansvarlighed i forhold til familiens heste havde en central placering.

Det er mit håb, at udvalgets medlemmer ved læsningen af min indsigelse vil kunne se, at der er en betydelig risiko for en afdemokratisering af adgangen til at beskæftige unge mennesker med det dyr, der næst efter katte og hunde betyder mest for mennesker i en - for mange – forvirrende, forhastet og teknokratisk virkelighed. Alternativt vil man komme til at opleve en ekstrem civil ulydighed.

Med venlig hilsen

Jytte Witt
Svanfolkvej 19,
9293 Kongerslev

Hold da helt hest!!

Forrige søndag var det konfirmationsdag, og på en gåtur langs kajen i Hadsund så vi pludselig en ung dame stå med en smuk, sortbroget og meget velrejst hest - kun lidt over ponystørrelse - udenfor en nyåbnet restauration ned mod fjorden. Et øjeblik efter kom en spinkel konfirmand ud i sin fine hvide kjole, fulgt af resten af familien. Det var helt åbenlyst konfirmationsgaven, der nu blev overrakt, beundret og fotograferet fra alle sider. Pigen var helt elektrisk - næsten barnligt småhoppende. Og da selskabet trak sig ind til middagen i restauranten, har hun helt givet været tabt for omverdenen resten af aftenen, fantasierende om at komme op på det fine dyr - jo før jo hellere.

Synet var stadig i mit hoved, da en god ven et par dage efter fortalte, at han havde set Folketingets første behandling af Forslag til Lov om hold af heste på DR2 og havde en stærk fornemmelse af, at de krav der nu ville blive stillet til hesteejerne kunne bremse den demokratisering af forholdet til brug af heste som hobbydyr, der har foregået gennem de sidste årtier. Og så længe man ikke var i stand til at styre velfærd for produktionsdyrene, virkede stramningerne krænkende for retsbevidstheden. Kort fortalt at loven ville være til skade for såvel ridesportens bredde som for respekten for myndighederne

Nu hentede jeg så lovteksten hjem fra nettet, eftersom jeg selv har haft store og små heste i mere end 50 år som bruger og som avler; men jeg stoppede for et par år siden, da jeg blev alene. Måske er det derfor, at jeg ikke rigtig har fulgt med i hvad der foregik i Folketinget, men hjertet er stadig med.

Det er da også ganske rigtigt alvorlige opstramninger der er tale om, især på det bygningsmæssige område. I et høringssvar fra Dansk Rideforbund fra september sidste år, kunne jeg se, at forbundets 70.000 medlemmer kunne sættes i forbindelse med 21.000 af landets o.170.000 heste. Dansk Rideforbund havde i sit høringssvar, efter en rundspørge til forbundets 468 klubber, kalkuleret at den samlede investering, for at opfylde lovforslagets krav, ville løbe op i knapt 124 mill. kr., hvortil vil komme et årligt driftstab på 16 mill, fordi man ville være nødt til at indskrænke antallet af opstaldede heste.

Og så er der alle de andre næsten 150.000 heste at regne på!

Umiddelbart ser lovforslaget ret uskyldigt ud, bl.a. fordi staldkravene er udtrykt i beregningsmodeller, f.eks. skal en hesteboks have et areal der svarer til $(2 \times \text{stangmålet})^2$. Hestens "stangmål" vil sige højden fra jorden til ryggens højeste punkt ved skulderen. Dernæst skal enhver stald have en loftshøjde på 260 cm og et volumen på 30 m³ pr. hest. Det var først da jeg brugte modellerne til at se på min egen - nu tomme stald - at det gik op for mig, at der vist var noget galt. (Man må tilgive mig regnestykkerne i det følgende og trøste sig med, at jeg også oplyser facit.)

Jeg bor på et statshusmandsbrug fra 1929. Her er staldbygningen indvendigt 7x10 meter og loftshøjden er 210 cm. Her stod oprindeligt 6 køer + tillæg, 2 heste og 4 grisesøer. Mens vi brugte det, var rummets sydligste halvdel løsdriftsstaldstald for 7 islandske heste. Resten af vores heste havde adgang til en anden bygning.

Nyt i lovforslaget er som nævnt kravet om en loftshøjde på 260 cm i enhver stald. Justitsministeren kan ganske vist dispensere, så en stald med 210 cm til loftet muligvis bliver godkendt til mindre heste f.eks. islændere, der i snit er 140 cm i stangmål. Tager man nu formlen fra før, skal hver hest have et areal på $(2 \times 140)^2 = 7,84 \text{ m}^2$. Da staldens grundareal er 70 m² skulle der altså være plads til 8,9 hest. Der skal selvfølgelig også være noget gangareal - så lad os sige 7 islændere. Problemet er imidlertid, at rumfanget i stalden er ca. 140 m³ og da forslagets § 6 stk.3 kræver et staldvolumen på 30m³ pr. hest (uanset hestens størrelse), kan der i dette rum - af samme størrelse som husmandsstedets hele stuehus - kun opstaldes 4 heste, uanset hvor små de er.

Man skal altså søge dispensation for loftshøjden for at få lov til at opstalde 4 islandske heste i et rum på 70m² med 210 cm til loftet. Undskyld jeg spørger så direkte: Hvor er proportionssansen??

For at få lov til at stille et par heste ekstra ind i stalden skal man forhøje bygningen med en meter, udtage det brandsikre loft og ændre konstruktionen så huset alligevel kan bære et tag og påny blive stabilt. Der skal altså også skiftes tag. Der skal derved investeres noget i retning af ½million, og det vil se hæsligt ud, fordi hele grundformen af det samlede anlæg bliver malproportioneret.

Af Danmarks 170.000 heste ejes 70.000 af familier der bor på landet - mange på et af de tusindvis af husmandssteder, der i tidens løb er nedlagt som landbrug, idet hovedparten af jorden er opkøbt af de større landmænd - først og fremmest for at komme af med gyllen. Disse hesteejere landet over vil være nødt til at se bort fra æstetikken, hvis de skal overholde loven – til stor skade for kulturlandskabet og vores bygningskultur.

Måske er tanken om de 30 m³ pr. hest - uanset størrelsen - ikke helt gennemtænkt. Der er jo en betydelig forskel i lungekapalet mellem en shirehest og en shetlandspony. Et gæt ud fra længde, bredde og højde er et forhold større end otte til en!

Når man ikke har taget hensyn til den kendsgerning, at der er endog meget store forskelle på store og små heste, skyldes det måske, at fokus har været meget på dyrevelfærd. Det er også meget vigtigt at dyr, uanset størrelse, skal behandles ordentligt, og man har været opmærksom på, at det ikke kun var opstaldningsforhold der var afgørende. Fodring, pleje, social kontakt med artsfæller og motion i frisk luft er også afgørende faktorer. Efter 2.verdenskrig forsvandt der omkring 500.000 heste fra landbruget. Heste, der for at kunne levere den nødvendige trækraft, nødvendigvis måtte holdes vedlige med foder, græsning, beslag og ordentlig pasning. Disse heste fik al den motion, de havde brug for. Den viden, som enhver landmand havde om disse ting, forsvandt imidlertid med hestene – ikke fuldstændigt – men dog i så høj grad, at det nu skal læres gennem uddannelse af de mange, der vil beskæftige sig med disse dyr på hobbyplan. Denne oplæring sker gennem de mange foreninger og deres forbund, som gør en ligeså stor indsats, som de instruktører der arbejder på rideetablisserne. Men måske er indsatsen ikke systematiseret nok – hvilket man var opmærksom på i arbejdsudvalget bag lovforslaget. Imidlertid har det øjensynligt været magtpåliggende at loven var udgiftsneutral i forhold til det offentlige, idet ministeriet i bemærkningerne nok så følsomt gør opmærksom på at udgifterne til forbedringerne ”overvæltet” på brugerne. En bemærkning som Dansk Rideforbund allerede har skudt ned, ved at gøre opmærksom på, at det man her har at gøre med, er et meget væsentligt område af idrætten, som hvis det bliver svigtet, vil medføre at man rammer de økonomisk svage, der har allermest behov for sund beskæftigelse, oplevelser med dyr og i fællesskab.

Nu skal det heller ikke være gold kritik alt sammen. Måske er der måder at løse nogle af de økonomiske problemer ved mindre rigoristiske krav. Her vil jeg vende tilbage til regnestykkerne! Problemet ved udregningen af de bygningsmæssige proportioner er, at man kun har taget hensyn til sammenhængen mellem hestens stanghøjde og det vandrette areal, men ikke til det lodrette mål, og heller ikke til volumen. Hvis man kan finde enkle omregninger også her, kan man måske løse en del problemer ved de eksisterende bygningers tilpasning.

Vi ser på de store heste først. En pæn stor en på 175 cm i stang har 85 cm over sig til loftet med højden 260 cm. Hvis man ganger hestens højde med 1.5 får man 262.5cm, altså godt minimum i forslaget, som her formodentligt er ret rimeligt, idet et rideetablissement jo faktisk også kan komme ud for rigtig store heste op til 185 cm. Mht. arealerne i boksene kan man ikke "skræddersy" boksene til de enkelte heste, men må vel indrette sig mere på "stangtøj", altså nogle få variationer omkring mål som 2,90 x 4 m, og lidt over og lidt under.

Vender vi os til volumenet i stalden er der ikke stillet proportionale krav, men et absolut på 30 m³ pr individ uanset størrelse. Her kunne der regnes med faktiske værdier, især i stalde bygget til enkeltracer. Volumen af det enkelte dyr svarer i liter stort set til deres vægt – heste kan jo svømme. Tager vi en hest på 175 cm i stang, vejer den omkring 1.000 kg, og sætter vi nu staldvolumenet til 30 gange hestens vægt, får vi netop de 30 m³, der i forslaget er det generelle krav.

Nu tager vi så ponyerne, **der udgør halvdelen af Danmarks hestebestand** og hvis maksimale stangmål pr. tradition er sat til 148 cm. Heste af denne størrelse vejer i snit højst 500 kg, hvilket ganget med 30 vil give et volumenkrav på 15 m³ pr. dyr. Det må være muligt at få specialforbundene til at give de fornødne oplysninger om gennemsnitsvægt, stangmålsmaksimum og minimum af hensyn til stalde beregnet på enkeltracer, inden den videre behandling af lovforslaget.

Så ser vi på ponyernes opstaldning. Ganger vi deres max. højde med samme faktor som før: 1.5 får vi 222 cm. I ældre bygninger med 220 cm til loftet kunne man altså godt sænke gulvet et par cm, indrette en ponystald og have bibeholdt lige så gode forhold for ponyerne, som for de store heste. På rideetablissementerne ville en lang række eksisterende bokse og staldindretninger, der ikke længere ville kunne benyttes af store heste, kunne tages i brug til ponyerne, med væsentlige besparelser til følge.

Ser man på stutier vil de som regel beskæftige sig med én enkelt race. En stald, som den jeg beskrev højere oppe, med en rumhøjde på 210 cm og et areal på 70m² ville umiddelbart kunne tages i brug som stald for islandske heste, hvis gennemsnits stangmål ligger på 140 cm, hvilket ganget med halvanden giver netop 210. Volumen af rummet skulle nu være 30 gange vægten af hestene, hvor arealberegningen fra før gav plads til 7. Med en gennemsnitsvægt på 450 kg ville volumenbehovet være 94,5 m³. Det faktiske volumen var, som man sikkert husker 140 m³. Der er altså faktisk plads til 7 islænderheste i bokse i min gamle stald, hvis man accepterer at også loftshøjde og volumen står i forhold til hestenes størrelse.

Ved nybyggeri kunne man jo fastholde 230 cm til loftet som minimum for mindre heste – svarende til standardhøjden i rum der benyttes af mennesker, og derved undgå at gøre vold på vores kulturlandskab ved voldsomme til- og ombygninger ved de mange velbevarede husmandssteder. Har man brug for 10 cm ekstra loftshøjde vil det mange steder kunne ordnes med en afgravning.

Tilbage burde der måske være en diskussion om (2xstangmål)² i al almindelighed er et rimeligt udgangspunkt for beregningen af en hests pladsbehov. Hvad er der i vejen med (1,9x stangmål)²? Men den diskussion lader vi ligge her, selvom den bør tages, bl.a. under hensyn til rideskolernes overlevelseshancer.

Herudover har jeg en enkelt bemærkning til det bygningsmæssige. Man undersøgte under udvalgsarbejdet landbrugets bygningsstandarder, og fik at vide at loftshøjder var steget fra 240 cm til 260 cm i de senere år. Derfor mener jeg, at loftshøjden for store heste i loven må fastholdes som 260 cm fra gulvet og ikke fra strølsens overside, idet strølsens tykkelse ikke kan være defineret i

en bygningsbestemmelse. Så ved ingen jo, hvordan man skal forholde sig ved opførelse af en lovlig stald.

Der er mange udmærkede anvisninger i lovforslaget på, hvordan man med godt "horsemanship" behandler sine heste. Der mangler dog et enkelt væsentligt velfærdsmæssigt punkt: Forbudet mod opstaldning af én enkelt hest - som arbejdsgruppen lagde stor vægt på - har ministeriet ikke ment sig i stand til at medtage, med den bemærkning, at kravet forekom for vidtgående og vanskeligt at administrere i retslig forstand. Alle ryttere, der har blot nogen erfaring fra stævner og fællesture, kender udmærket den type autistiske heste, der aldrig er blevet socialt præget i samvær med artsfæller. De er livsfarlige både for mennesker og dyr (inklusive dem selv). Dette punkt burde genovervejes!

En mindre velovervejet bestemmelse er forbudet mod opstaldning i spiltov (bås). Jeg forstår udmærket, at forestillingen om en forsømt hest, der står i sit eget skidt det meste af en vinter, bundet op i et for lille spiltov kalder indignationen op i enhver. Heste, der er ude det meste af dagen eller som bliver motioneret og brugt næsten hver dag, har ikke påviselige problemer med at stå bundet op om natten i et rigeligt spiltov. En opstaldningsform, der har været anvendt siden oldtiden - og som er billig og hensigtsmæssig, hvis hesteholdet bliver passet ordentligt - skal måske ikke direkte forbydes, fordi nogle brodne kar ikke kan finde ud af, at behandle deres heste ordentligt. Derimod ser jeg gerne en norm for størrelse og udformning af spiltove.

Arealkravene til såvel eventuelle læskure for de hårdføre racer der lever ude hele året, som til gruppeopstaldning indendørs er heller ikke rimelige. Hvis islændere holdes i gruppeopstaldning, lægger de sig tæt sammen i en klump af sociale grunde på langt mindre areal. Har de kun et læskur benytter de det temmelig sjældent. Kun i perioder med daglig regn eller i brændende solskin med mange insekter, søger de lejlighedsvis ind i læskuret. I snestorm står de som regel ude med rumpen op i vinden.

Nu ikke mere detailbrok fra min side. Da Gladsaxe i sin tid blev bebrejdet, at man skød penge i et rideetablissement - sagde borgmesteren Erhard Jacobsen som forsvar for investeringen, de bevingede ord, at de unge mennesker hellere måtte lugte af hest end af hash. Og siden er der sket en voldsom demokratisering af ridesporten, der ikke længere betragtes som et "naragtigt" overklassefænomen. Langt de fleste af de familier, der har heste på landet er jo under den grænse, hvor der betales topskat. De har valgt at bo derude, hvor et familieliv kan baseres på en fælles hobby med heste i centrum. Et fortræffeligt middel til at lære unge mennesker at omgås dyr med ansvarlighed, idet man jo ikke lige så let kan tilgive sine børn, hvis de glemmer at lukke ind og ud, fodre eller vande hestene, som hvis de bare har glemt at sætte deres cykel ind. For pigerne er det samtidig en fremragende måde at lære sig at styre noget, der er større og dummere end de selv.

Al respekt for hestenes velfærd og for kyndig og omsorgsfuld håndtering af dem. Her gælder allerede dyreværnsloven. Men det foreliggende forslag vil i sin nuværende form, enten være ødelæggende for den brede brug af disse vidunderlige dyr, eller føre til civil ulydighed i hidtil uset omfang, subsidiært til meget ubehagelige tv-billeder af hestetransporter til Italien af de mange heste, som lovlydige borgere finder det nødvendigt at skille sig af med. Jeg håber ikke, jeg ved en sådan lejlighed får øje på den smukke brogede hest fra Hadsund.

Jytte Witt, Svanfolkvej 19, 9293 Kongerslev

